

Prof. dr hab. Jarosław Rolewski

Toruń, 21.09.2023 r.

Instytut Filozofii

Uniwersytet Mikołaja Kopernika

w Toruniu

Recenzja rozprawy doktorskiej mgr Joanny Janickiej *Skazani na mit, czyli antropologia filozoficzna Leszka Kołakowskiego*.

Oceniana rozprawa doktorska mgr Joanny Janickiej *Skazani na mit, czyli antropologia filozoficzna Leszka Kołakowskiego* powstała pod kierunkiem dra hab. Dariusza Bębna prof. UŚ, składa się z czterech rozdziałów:

Rozdział 1. *Wokół opus magnum Leszka Kołakowskiego.*

Rozdział 2. *Kołakowskiego droga do (Obecności) mitu.*

Rozdział 3. *Chrześcijaństwo jako najlepszy z dotychczasowych mitów.*

Rozdział 4. *Obecność mitu a antropologia filozoficzna.*

Ponadto w skład rozprawy wchodzi *Podsumowanie* oraz *Bibliografia* a całość liczy dwieście trzynaście stron.

Dwa pierwsze rozdziały koncentrują się na dwóch dziełach Kołakowskiego: *Horror Metaphysicus* oraz *Obecność mitu*, słusznie uznanych przez Autorkę za najważniejsze dla zakresu przedmiotowego pracy, bo to tam właśnie krystalizują się najważniejsze poglądy i idee Kołakowskiego związane z jego filozofią, szczególnie z kluczową dla niego koncepcją mitu (zwłaszcza religijnego) oraz z jego ujęciem zagadnień metafizycznych.

Rozdział trzeci koncentruje się na Kołakowskiego interpretacji chrześcijaństwa oraz jego funkcji w filozofii i kulturze europejskiej, a także zawiera krytykę tezy tego filozofa o chrześcijaństwie jako najlepszym z możliwych mitów.

W rozdziale czwartym została przedstawiona interpretacja zrekonstruowanej przez Autorkę koncepcji antropologii filozoficznej Leszka Kołakowskiego wraz z prezentacją, częściowo polemiczną, wybranych ujęć interpretacyjnych filozofii autora *Horror Metaphysicus*.

Podstawowym celem rozprawy doktorskiej Joanny Janickiej jest przedstawienie i krytyczne omówienie antropologii filozoficznej Kołakowskiego, co nie jest wcale zadaniem prostym i oczywistym, zważywszy na to, że autor *Głównych nurtów marksizmu* nigdzie *expressis verbis* takiej teorii nie sformułował. Autorka twierdzi, a jest to teza powszechnie przyjęta, że swoista antropologia Kołakowskiego stanowi sedno jego rozważań na tematy metafizyczne,

historyczno-filozoficzne, czy etyczne. Skoro tak, to aby w pełni zrozumieć filozofię Kołakowskiego trzeba – jeśli to jest możliwe – taką antropologię filozoficzną wytropić, wydobyć z całości (a przynajmniej z większości) spuścizny autora *Obecności mitu* i to właśnie staje się głównym celem pracy doktorskiej Joanny Janickiej.

Sama Autorka zadanie to definiuje tak: „Sądzę bowiem, że z myśli Leszka Kołakowskiego możemy wydobyć antropologię filozoficzną, której treść daje się sprowadzić do stwierdzenia, że człowiek uczyniwszy siebie przedmiotem własnego poznania, staje się rozumiały dla siebie jako podmiot jedynie w porządku mitu.” (Strona 3 rozprawy doktorskiej).

Dodam od razu, że ten zamiar wydobywania, pewnego „wyekstrahowania”, z olbrzymiego przecież dorobku filozoficznego Kołakowskiego, jego antropologii filozoficznej w moim przekonaniu udało się p. Janickiej zrealizować.

Przedstawiona do oceny praca doktorska jest interesująca, Autorka wykazuje się dużą erudycją w leżącym w zakresie jej badań obszarze przedmiotowym, po którym porusza się z dużą swobodą, a sam temat rozprawy jest nadal bardzo aktualny, zważywszy na zainteresowanie jakim cieszy się ciągle refleksja Leszka Kołakowskiego w polskim obiegu filozoficznym, o czym świadczy spora ilość poświęconych jej artykułów, opracowań krytycznych i interpretacji. Tym samym rozprawa p. Janickiej wpisuje się w toczącą się dyskusję na temat różnych sposobów odczytania tej filozofii, ich zasadności, prawomocności a także jej możliwych implikacji o charakterze czy to etycznym, czy też metafizycznym.

Rozprawa posiada wyraźną tezę interpretacyjną i teza ta, jak już wspomniałem, została dość dobrze uzasadniona. Praca charakteryzuje się poprawną konstrukcją logiczną, jest spójna, język jakim operuje p. Janicka i zestaw narzędzi pojęciowych użytych do interpretacji jest właściwy i w miarę (na ile pozwala na to materiał teoretyczny) precyzyjny, może czasami nazbyt eseistyczny, natomiast argumentacja użyta w pracy jest przekonująca.

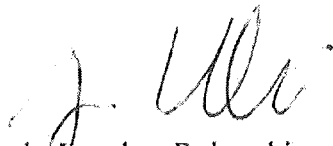
Autorka wykazuje się też pewną samodzielnością interpretacyjną, zwłaszcza w *Podsumowaniu*, kiedy to wskazuje na niespójność, czy nieuzgadnialność, a nawet sprzeczność pewnych poglądów Kołakowskiego (z czego on sam często zdawał sobie sprawę) i wynikające stąd możliwe konsekwencje teoretyczne.

Jeśli chodzi o słabsze strony recenzowanej pracy, to brakuje w niej przede wszystkim ustaleń dotyczących przyjętej metody badawczej; samo wskazanie na hermeneutykę H.-G. Gadamera, P. Ricoeura, M. Heideggera, czy odwołanie się do koncepcji „interpretacji transakcyjnej” zaproponowanej i przedstawionej – zresztą bardzo skrótowo i hasłowo, na kilkunastu stronach - przez Michała Januskiewicza nie daje jeszcze dobrej podstawy metodycznej.

Rozprawa ma też różne wady, do których należą m.in. liczne powtórzenia, ale także mankamenty natury językowej, głównie składniowej i stylistycznej. Jako przykład mogę podać fragment ze strony 31 pracy: „Ponadto do mówienia o nim korzystamy z gotowego języka, którego dostarcza nam nasza kultura (w konsekwencji czego jest on zdeterminowany, albo przynajmniej bardziej skłonny, aby uchwytywania kwestii w sposób, który uprawomocnił się w naszej kulturze)” (wyróżnienie – J. R.).

Jednakże w ogólnym rozrachunku pracę p. Joanny Janickiej oceniam pozytywnie, a pewne wady, czy niedociągnięcia zapewne można położyć na karb nieuchronnego w takich sytuacjach pośpiechu.

W związku z tym wnioskuję o dopuszczenie p. mgr Joanny Janickiej do dalszych etapów w przewodzie doktorskim.

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'J. Rolewski', written in a cursive style.

(-) prof. dr hab. Jarosław Rolewski

